

Birleştirilmiş seçim vahameti ve sol

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Yerel ve genel seçimlerin birleştirilmesi ilk bakışta yararlı olacak bir yaklaşım gibi görünse de, aslında Türkiye gibi demokrasi sorunları yaşayan bir ülkede çok ciddi olumsuz sonuçlar doğurmaya aday bir yaklaşımdır.

Başlangıçtan beri Türkiye'deki demokrasinin temel sorunu güçlü ve merkezi bir yürütmenin eksikliği gibi gösterilmiştir. Güçler ayrılığı ilkesinin tartışmaya açılmasından, siyasetin parçalı yapısına kadar bir dizi olgu bu bağlamda ele alınmış ve eleştirilmiştir. Bu aslında güçlü bir merkez geleneğine sahip olan, daima yarı otoriter bir yönetim yapısını benimsemiş bir ülkenin daha farklı bir yönelime alışamamasından kaynaklanan bir sorundur. Dolayısıyla da bir yanılsamadan ibarettir. O kadar böyledir ki, daha demokratik bir sistemi öngören 1961 Anayasası'nın yerine ikame edilen ve tam da bu amaçla hazırlanmış 1982 Anayasası bile bugün yetersiz kalmıştır. Şimdi bu sorunun aşılması için yeni bir yöntem geliştirilerek yerel ve genel seçimler birleştirilmek istenmektedir.

Eğer yalnızca bir seçim diye bakılmazsa, yerel seçimlerle genel seçimlerin anlamı birbirinden tümüyle farklıdır ve iki seçimin ayrı ayrı yapılması, demokrasi yönünden son derece anlamlı, yararlı ve işlevseldir. Genel seçimler merkezi iktidarı tayin eden, seçmenlerin daha makro anlayışlarla davranışlarını tayin ettiği seçimlerdir. Kuşkusuz demokrasinin ayrılmaz parçasıdır ama genel seçimlerin değil demokrasiyi temellendiren olgunun aslında, iki nedenden ötürü, yerel seçimler olduğunu düşünmek gerekir. İlkin, yerel seçimler merkezi iktidarın denetlendiği, dengelendiği oluşumlardır. İkincisi, demokrasi yukarıdan aşağıya değil, aşağıdan yukarıya örgütlenmenin önemsenmesi gereken bir süreçtir ve elbette bu anlamda yerellik mutlaka öne çıkarılması gereken bir olgudur.

Bugün dünyanın her yerinde yalnızca merkezde kalan demokrasinin sorunlarından söz edilmektedir. Demokrasinin daha gerçek ve gerçekçi bir yönetim modeline dönüşmesi için yönetimin yapısı parçalanmakta ve yerleşmenin önemi giderek artmaktadır. Kaldı ki, en güçlü demokratik yapılarda merkezle çevre arasındaki ilişkiler büsbütün yeni bir anlayışla kurulmuş ve merkezin gücü mümkün olduğu kadar daraltılmıştır. Bu yaklaşımlar ö-

zellikle sol açısından daha da önemlidir. Sol, merkez karşısındaki çevrenin, yerel iktidarların kendisine ana güç kaynağı oluşturduğu bir siyaset anlayışıdır. Yerel yönetim kavramı bir sol projenin temel dayanağıdır. Demokrasinin temel kaygısı olan temsil ve onun mümkün olduğunca farklı düzeyde ifade edilmesi, gene solun savunması gereken ilkeler arasındadır.

Türkiye'de seçmen davranışı kısıtlıdır. İki seçimin birleştirilmesiyle birlikte ana tercih merkezi iktidarın tayinine yönelecektir. Küçük ve sol partilerin bu işten kazançlı çıkması olanaksızdır. Bu partilerin yerel yönetimlerde başarılı olduğunu anlatabilmesi ve bir kez daha iktidar olanağı bulması söz konusu bile değildir. Büyük tercih, küçüğü daima aşacaktır ve bu demokratik açıdan çok ciddi bir kısıtlamadır. Daha önce bu yöndeki bir talebi ciddiyetle ve gerçekçi bir biçimde bertaraf etmiş olan SHP yaklaşımına karşın, bugün CHP'nin hangi anlayışla iki seçimin birleştirilmesini istediği ise meçhuldür. Böylelikle sol yalnızca kendi altını oymakla kalmayacak, Türkiye'yi bir demokratik intihara da sürükleyecektir. Türkiye demokrasisi ne yapıp yapıp iki seçimin ayrı ayrı olmasını sağlamalı ve yerel iktidarlara demokrasi adına sahip çıkmasını bilmelidir.